Ч. 20 (13.365). Львів, четвер 25. січня 1934. Opłata pocztowa zapłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

РОКОВИНИ 22. СІЧНЯ.

СВЯТОЧНЕ ЗАСІДАННЯ В УНДО.

В понеділок 22. січня ц. р. відбулося вечором у домівці Українського Національно-Демократичного Обєднання святочне засідання присутніх у Львові членів Президії і Центрального Комітету УНДО, членів Партійного Суду і запрошених членів партії, в цілости присвячене роковинам акту з дня 22. січня 1919 р. Засідання відкрив коротенькою промовою голова партії і Парляментарної Репрезентації пос. д-р **Дмитро Левицький.** Потім прийшов до слова **ред. Гр. Гладкий,** що виголосив дуже добре підготований та гарний змістом реферат на тему акту з дня 22-ого січня. Реферат нагородили учасники рясними оплесками. Свято закінчилось відспіванням національного гимну.

—o—

Як має виглядати акція для голодних на Україні.

Що є інтенцією кардинала д-ра Інніцера.

Віцепрезидент міжконфесійного і наднаціонального Допомогового Комітету для голодних в СРСР п. Р. Мітлєнер помістив у віденській пресі з доручення кардинала д-ра Інніцера таку заяву:

„Як відомо, кардинал д-р Інніцер створив комітет під назвою: „Міжконфесійний і наднаціональний Допомоговий Комітет для голодних областей в СРСР". Щоби завдалегідь усунути всякі непорозуміння, стверджується отсим, що допомога того комітету не лежить зовсім у тому, щоби на ту ціль збирати гроші в Австрії. Допомоговий Комітет бачить свою задачу єдино і тільки в тому, аби зрушити сумління світу, аби ті области, які мають надвишки у продуктах, віддавали їх нещасним голодним в СРСР, аби не повторювалось те, що в минулому вже нераз бувало, а саме, що деякі держави нищили масово збіже, каву а навіть мясо.

„Інтенцією кардинала д-ра Інніцера є ту мирову думку Червоного Хреста перевести в цілости в життя, а не збирати жертв у нашій батьківщині".

Українські радіо-програми в Ню Йорку.

НЮ ЙОРК, 3. січня. (Вл. кор.) Українська радіо-програма базару „Сурма", що була першою достійною радіо-програмою для українців в Америці, тепер припинена на короткий час з огляду на трудноції в доборі матеріялу до програми. Щойно з новим роком гром. Мирон Сурмач буде готовий з відповідними мистецькими силами до нових виступів. Також і радіо-станція буде змінена. Дотеперішня радіопрограма була у великій частині бизнесовою програмою, тобто декто поміщував свої оголошення через радіо. На цьому терпіла мистецька сторінка програми. Щоби цій недостачі зарадити, гром. Сурмач хоче обмежити оголошення до мінімума, а зате присвятити більше часу на мистецьку обрібку. Клопіт лише з фінансами. Одна радіо-станція хоче дати українській радіо-програмі належний розголос у ґазетах, коли програма не буде бизнесовою, а зате буде більше музики та літератури.

На Балкані шукають порозуміння.

НЮ ЙОРК, 3. січня. (Вл. кор.) „Таймс" приносив недавно докладніші звідомлення про подорож балканських володарів у відвідини, а тепер займається справами хорватсько-сербськими в Югославії. По його повідомленням хорватський провідник д-р Владко Мачек, якого засудили сербські судді на сім літ вязниці, мав вийти на волю за спеціяльною амнестією на 12 днів, щоби для відвідин родини. Король Олександер, який був на відвідинах у Загребі, хоче продовжити його „відпустку" на неозначений час. Це вказувало би, що сербська влада в Югославії хоче погодитися з хорватами. До Білгороду приїздить грецький міністр закордонних справ Максімос, щоб довідатися про предмет розмови короля Олександра з болгарським королем Борисом у часі недавньої стрічи. Одночасно Максімос має здати звіт зі своїх успіхів із подорожі до Парижа й Риму. Король Олександер має вступити також до словінців, щоби з ними порозумітися у справі вирівнання трудношів. Король Борис хоче їхати до Кароля румунського, щоби порозумітися у справі поведінки з болгарськими меншинами в Добруджі під Румунією.

Синайський кодекс Біблії.

НЮ ЙОРК, 3. січня (Вл. кор.) З нагоди продажі старинного біблійного рукопису, відомого під назвою „Синайський Кодекс", совітським урядом урядові британському за пів мільйона долярів, помістив „Сан" передовицю, в якій пригадує ближчі подробиці, звязані з віднайденням цього ж рукопису. Є тепер на світі чотири такі рукописи, а саме: Александрівський, Ватиканський, Ефремський і Синайський. Вони походять з четвертого віку після народження Христа. Синайський Кодекс, писаний великими грецькими буквами, був у переховуванні в манастирі на горі Синай і його припадково віднайшов між паперами, призначеними до смітника, Констанин Тішендорф. Коли черці довідалися про його велику вартість, подарували його російському цареві до петроградської бібліотеки за декорації і щедру грошеву суму на вдержання манастиря. Після революції більшовицький уряд дістав цей кодекс у своє посідання. Видно, що йому не залежить на збереженні документів релігійної вартости, коли відпродав таку цінність британському урядові.

—o—

Франція підтримує офіціяльно Совіти.

„Журналь де Женев" з 18. п. м. приносить передовицю п. з. „Куди веде політика Франції". Підставою статті звіт, який здавав Поль-Бонкур перед французьким сенатом:

„Поль-Бонкур вірить у щирість пактів неагресії, підписаних щасливим Літвіновим. Він не зовсім помиляється, тому, що Москва шукає у цих пактах забезпеки, щоб Росія не розлетілась і не дійшла до руїни, куди веде її комунізм. Скрутне становище Совітів приневолює їх вести політику, яка вирішувала би тимчасовий теперішній стан в Европі: від найменшого потрясення може захитатись будівля їх тиранства. Та не забуваймо, що совітський пацифізм — перехований. Москва тримається своїх руїнницьких теорій, не зречеться їх і не може зректися думки підготовляти світову революцію.

„А проте ліберальна і демократична Франція шукатиме підтримки і свого роду союзу з найбільше тиранською з модерних держав і таким чином іще скріпить пута, в яких стогнуть поневолені народи. Вона йде куди далі. Вона хоче скріпити цей ланцюг Лігою Націй. Устами Поль-Бонкура вона натякає, що місце Совітів у Лізі. Правдоподібно протираєш очі, коли згадаєш, як Москва перестерігає документи зі своїм підписом — пригадайте договір про незалежність Грузії".

Читальня, Кружок „Р. Ш.", Кооператива,

що не передплачують „Діла", кривдять себе і своїх членів, бо через те вони позбавлені інформацій з першого джерела. Якщо одній установі це не під силу, нехай запренумерує „Діло" до спілки з другою. — Не сміє бути у нас народньої установи, яка не заабонувала би для своїх членів „Діла"!

„Політика матуристок".

Волинь, 20. I. 1934.

I.

Волинь має сензацію: три „ревеляційні" статті офіційних речників волинської реґіональної політики. Цими речниками тут можуть бути й є обовязково еміґранти. Це, так би мовити, їхній монополь. Томуто одна стаття вийшла зпід пера еміґранта-поляка п. Волошиновського („До пшемисьленя", „Волинь" ч. 2), друга зпід пера теж еміґранта, але українця п. Ковалевського (звичайно в „Українській Ниві" п. т.: „Unitis Viribus") і третя — еміґрантаж п. Певного (під „спотикачевою" назвою „На новій дорозі. Український активізм, як наслідок консерватизму в наставленні народнього думання" (теж в „Укр. Ниві").

У світлі цих трьох статтей, поставлених поруч себе, як у зеркалі, відбивається вся сумна сучасна волинська дійсність та всі характеристичні риси місцевої політики. Тому, хоча з такими органами, як „Укр. Нива", шануюча себе преса не полемізує, всеж на порозі нового року варто спинитися над ними хочаб задля цікавости.

II

П. Волошиновський у згаданій статті „До пшемисьленя" висловлює незадоволення, що його земляки на Волині не вчаться української мови. Нехіть до нашої мови ш. автор ілюструє розмовою з якоюсь луцькою матуристкою, яка вважала для себе „за пункт гонору" не навчитися в гімназії української мови.

Кажучи, що згадана матуристка не є одинокою, що такого „фільольоґічного" патріотизму тримається на Волині більшість поляків усіх шарів, п. Волошиновський висловлює побоювання, що цей патріотизм зведе волинське польське громадянство до рівня кольоністів серед української етнічної маси.

Словом, автора статті дуже налякав політичний розум волинських „політичних матуристок". Він сконстатував, що „є зле", що „щось псується в польській психіці", що настає якесь „закламане" та запановує „фальшива теорія". Тому й виступив з закликом до своїх земляків вчитися української мови.

На жаль, ш. автор не пішов за схопленою ниткою льоґіки до кінця й, сказавши „а", не сказав „б". А саме: що неґація мови є одночасно неґацією самого народу, його історії, культури, людських прав, чести, організацій. А значить — такою самою „політикою матуристок" є й неґування нашої культурної відрубности, наших Просвіт, агрокультурних орґанізацій, кооперацій і т. д. Є це таким самим „закламанем" і такою самою „фальшивою теорією". І справді мусить „щось псуватися в психіці" людей, які відважуються нехтувати 6-тимільйоновий відлам великого народу, що має тисячлітню історію і культуру. Отже треба було поставити крапку над „і" сміло й ясно.

III.

Та ні! П. Волошиновський не міг цього зробити. Бо хто кинув нитку льоґіки посеред дороги й полинув за мріями, мусів зійти на манівці. І це ми бачимо в кінці його статті, де він цілком отверто каже, що осуджує неґацію української мови не як зло в самому собі, а як зречення його земляками засобу до захоплення

в свої руки керми українським життям і навіть нашою національною душею.

Для підкреслення своїх думок автор наводить слова Ст. Лося зі статті „Ситуація і роля земяньства на південнім сході" (крак. „Час" з 30. XII. м. р.), а саме: що це „земяньство" буде ще мати до виконання „ролю провідників місцевого населення, ролю природніх організаторів його життя господарського, культурного й національного".

Ось чому п. Волошиновський закликає своїх земляків Волині вчитися української мови! Це на те, щоби вони взяли в свої руки наше життя й нашу душу, очевидно, відсунувши від проводу українську еліту.

Це цінне публичне признання п. Волошиновського, що вже на практиці здійснює свою теорію, будуючи утраквістичну кооперацію під кермою своїх земляків на розвалинах наших кооператив, особливо яскраво звучить в останнім уступі його статті:

„До ролі кольоністів впасти нам тут не вільно. Не дозволяє нам на це наш польський **гонор**, істотний, власне тут найбільше заанґажований, амбіція — **сягання по провідну ролю в організуванні місцевого життя**".

Чи нема тут спорідження й співзвучности з „гонором і патріотизмом" луцької матуристки?

IV.

Прислухаймось тепер, як фальшиво й ганебно звучать на цьому широкому фоні заклику п. Волошиновського голоси офіційних речників тої самої політики з „Укр. Ниви".

„Святкування пятилітнього ювилею Волинського українського театру, каже п. Ковалевський, — згромадило (!) в клюбі „Рідної Хати" все ліпше (!), чим розпоряжає українське громадянство — його інтелект. І виявилося, що українська інтеліґенція за останні роки дуже зросла й що в парі з цим зростом прийшло те **почуття сили**, якої їй завжди бракувало".

„Що правда, залишається на узбіччі національного життя певна ґрупа української інтеліґенції, що терпеливо вичікує „зміни політичної ситуації"; це — пасивісти"... „Кожна нація носить на собі тягар таких неробів"...

Отже ті, що поза „Рідною Хатою", все пасивісти й нероби, які сидять собі отак із заложеними руками. Щоб і вони „працювали" та стали „активними", п. Ковалевський кличе:

— „Гонор, обовязок, відданість справі наказує всім... стати біля кожної (!) справи, поскільки вона дає користь"... Чи не ліпше стати до роботи в нових осередках" (очевидно— в „хатах", кулках, утраквістичних кооперативах і т. д.).

Хіба цих цитат після заклику п. Волошиновського не досить? Зрікайся керми, спускайся на дно й іди в козачки задля користи. Коли ти це робиш, ти активіст, а не зголжуєшся — пасивіст і нероба.

І всі ці негідні підшепти й вигуки пересипаються всякими побрехеньками та блягою. На один і пів міліона українців на Волині всі ліпші змістилися в кімнаті „Рідної Хати" та й ще залишилися вільні стільці для чужих. І було там „велике почуття сили"...

Отже маємо аж три **„гонори"**: матуристки, п. Волошиновського й п. Ковалевського та його „народу" з „Рідної Хати". Порівняйте. На щастя, серед українських матуристок, здається, не знайдеться такої, що поділяла б **гонор** і політичний розум „інтелекту" п. Ковалевського.

Аж так далеко зайшло волинське „заклямане" чи по українськи — „обріхування".

З довжелезної статті п. Певного, пересипаної бульварною лайкою, яка більше надається до лікарського дослідження, ніж до ґазетного перегляду, для ілюстрації оцього волинського „заклямання" чи пак „обріхування" зацитуємо лише такі уступи:

„ВУО, як наслідник сконцентрованої української думки, виявило — до **опертя українського життя на власні творчі сили нації, на працю еліти, як проводу, що в утворенні нових національних цінностей та розбудові старих домінуючою силою стає**"... „Український політично-громадський рух вийшов на шлях Великого Гетьмана (?) — виховання кадра вождів на місцях — духовної (?) еліти нашої нації"... „Життя на порядок денний висуває **активізм нації**, побудований на консерватизмі, а не на соціяльних доктринах, на основах того консерватизму, що побут створив, що пісню розвинув"...

Ні, без психіятра тут годі обійтися.

Уявляємо собі, як хіхікали, читаючи оці нісенітниці ті люди, що завданням свого „гонору" вважають захопити в свої руки провід над українським життям. Бож, справді, оцей „активізм" їм так само потрібний до здійснення їхнього „сягання" по керму нашою душею й життям, як манна з неба.

Оце — те „ліпше", цей „інтелект", ця „еліта" Волині, що міститься в одній кімнаті „Рідної Хати" під проводом „знавців української мови."

Коментарі зайві.

У.

При закінченні напрошуються деякі питання до ш. автора статті „До пшемисьленя", а саме: 1) по якому Божому чи людському, етичному чи конституційному праву п. Волошиновський сягає по провід над цілим нашим життям і навіть душею? 2) Що він зробив би з „елітою" з „Рідної Хати", колиб його сягання по провід здійснилося? 3) Чи ш. автор не вважав, що його теорія й „сягання" лише загострують і загнюють українське питання та спричиняють величезні шкоди на сьогодні й на майбутнє; і 4) Чи нарешті не погодиться, що нехіть деяких його земляків на Волині до захоплення в свої руки проводу над нашим національним життям й душею є не псуванням польської психіки, з повільним виліковуванням від старої хороби, та що їхня теорія невлізання з чобітьми в чужу душу є теорією не фальшивою, а якраз навпаки — правильною й корисною для обох сторін?

Senex (Не-Той).

Приготовляють летунську стацію на Азорах.

НЮ ЙОРК, 3. січня. (Вл. кор.) Летунська компанія „Пан Америкен Ервейз" переговорює з португальською владою в справі дозволу вживати острови Азори на Атлантійському Океані як правильну стацію для літаків, що будуть літати з Америки до Европи й навпаки. З цього виходило би, що це летунське підприємство підготовляє правильну летунську службу між Америкою й Европою понад океан. Лет італійської повітряної армади під проводом адмірала Бальбо спонукує „Пан Америкен Ервейз" вибрати лінію через Азори. Зате полк. Ліндберґ, який щойно вернувся з піврічної подорожі по 22 краях — як кажуть — переконує компанію „Пан Америкен", що безбечніша буде повітроплавба через Ґренляндію, коли на це дозволить погода. Щойно якби погода не дописувала, він радить уживати лінії до Азорів. Властиво Ліндберґ є за уживанням, для цієї цілі, Канарійських островів.

Перед перемогою гітлерівців в Австрії.

ПАРИЖ, 23. І. ПАТ. Публіцист Домінік, обмірковуючи німецькі домагання, пише в „Ля Репіблік", що з німецької відповіді пробиваються слова віцеканцлера Папена, які ґльорифікують силу. Публіцист звертає дальше увагу на поважну ситуацію в Австрії. Він розмовляв зі знавцями середущої Европи, які запевнили його, що ситуація в Австрії далеко грізніша, ніж думають, що вся австрійська молодь є націонал-соціялістична і перемога гітлерівців в Австрії є тільки питанням часу.

—o—

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 25. СІЧНЯ 1934.

БАРБЕЙ Д'ОРЕВІЛІ. 9)

Кармазинова завіска.

Кілька днів тому в Опері, в льожі поруч моєї, сиділа одна жінка чи не така, як би ваша панна Альберта. Їй було певно більш як вісімнацять літ, але — слово чести! — я рідко зустрічав більше маєстатичну особу. Поки йшла пеєа, вона сиділа непорушно як на ґранітнім педесталі. Ні разу не повернулась, та мабуть бачила плечима, такі вони в неї були голі та гарні: у моїй льожі себто поза нами обома сидів парубок так само байдужий до всього довкола, крім того, що ділялось на сцені. Можу посвідчити, що цей юнак не зробив ніодного з тих звичайних жестів, які робимо на адресу жінок у прилюдних місцях і які можна би назвати освідчинами на віддаль. Та як тільки вистава скінчилась і настала загальна метушня у льожах, дама встала, щоб застібнути свій бурнус і я почув, як вона сказала до свого чоловіка виразно у тоні подружнього наказу: „Генрику, підійми мій капюшон". Тоді понад спиною нахиленого Генрика, вона простягла руку і взяла від юнака записочку так просто, ніби брала від свого чоловіка віяльце або квіти. Бідолаха підвівся тримаючи червоний капюшон, менше червоний, ніж його обличчя — наражувався на апоплексію так шукав за ним попід канапами... Далебі! побачивши таке, думав я, йдучи додому, що він повинен був залишити той капюшон собі, а не віддати жінці — бодай накрив би ним на голові те, що йому саме на ній виросло!

— Ваша історія добра — відповів віконт Брассар досить холодно, — але дозвольте мені закінчити мою. Кажу вам, що з такою дівчиною як Альберта, я не лякався ні хвилини за долю мого листа. Навіть якби її привязали до пояса мами, то й тоді вона найшла б спосіб, як його прочитати і мені відповісти. Я тішився вже на майбутнє цією нашою любовною почтою під столом, коли на другий день увіходячи до їдальні, певен у глибині душі, що дістану категоричну відповідь, здалось мені, що полуда заступила мої очі: — Альберта сиділа між батьком і мамою. Звідки ця зміна? Що сталося? Чи не помітили чого її батьки?

Альберта сиділа напроти мене і я пильно придивлявся їй, щоб щось зрозуміти. В очах моїх світилося двацятьпять питайників, але її очі були такі самі спокійні, німі та байдужі, як звичайно. Вони дивились на мене, ніби мене не бачили. Я ніколи не знав дразливіших поглядів як ті довгі, спокійні погляди, що зупиняються на людині, наче на предметі. Я кипів від цікавости, досади, неспокою, всяких схвильованих і недоспіваних почувань і не міг зрозуміти, як така самовпевнена жінка, що під своєю тендітною шкірою має певно замісць нервів такі самі мязи як я, не може зважитись дати мені якийсь знак, якийсь натяк, що ми мовляв, одне одного розуміємо, що ми спільники одної тайни — байдуже, чи це кохання чи ні!...

Обід минув без того погляду, що я так виглядав його, так сподівався, так хотів запалити власним зором! „Вона певно найшла вже спосіб як відповісти мені", казав я сам собі йдучи до своєї кімнати, не уявляючи собі навіть, щоб така особа могла відступати, коли так уже загналась упеAccording. Не припускав я теж, щоб вона могла чогось боятися або з чимось рахуватись, у своїх примхах, а вірив я, що став я для неї бодай примхою!

„Якщо її батьки не підозрівають нічого — казав я собі далі — і коли ця зміна місця при столі випадкова, завтра буду знову поруч неї..." Одначе на другий день ні пізніше мене не посадили поруч Альберти і вона надалі мала ту саму нерозгадану міну і той самий байдужісенький тон, в якому йшла розмова за цим дрібноміщанським столом. Вона сиділа незворушна, коли я мало не луснув від гніву, ще й мусів з цим ховатись! Чи ця її поведінка свідомий викрут чи кокетство? Чи може якась нова примха або звичайна дурнота?

„Якби знати відповідний момент" казала Нінон*). Чи цей момент уже минув? І я все ще ждав... чого? словечка, поруху, звичайнісінького трохи сміливішого звуку, пошепки, коли ми вставали від столу, пересуваючи кріслами. А що цього не було, то я доходив до божевільних, до зовсім безглуздих ідей. Я поклав собі в голову, що зваживши на всі труднощі в хаті, вона напише мені поштою; адже вона така зручна, що йдучи з мамою зуміє вкинути лист у скриньку. Я псував собі двічі денно кров перед годиною, коли почтар мав приходити до нашої хати. Протягом тієї години я десять разів питався зі здушеною гортанкою: „Чи нема для мене листів, Оліво?" А вона відповіла з незарушним спокоєм: „Ні, пане, нема". Моє роздратування почало мене пекти щораз гостріше. Обдурене сподівання стало ненавистю.

(Продовження буде.)

*) Нінон де Ланкльо (1620—1705) французька красуня, славна своєю посмертною молодістю і довгим

Маґнітоґорськ валиться.

НЮ ЙОРК, 3. січня. (Вл. кор.). Волтер Дюранті у своїй телеграмі з Москви до „Ню Йорк Таймсу" відважився подати правдиву вістку про розвал Маґнітоґорська. Це місто, збудоване коштом яких сто міліонів долярів в околиці Уралю на границі Азії, мало на цілі показати спосібність соціялістичної держави до будови велитенського соціялістичного міста разом із залізними фабриками. Дюранті пише, що совітська газета „Промислове Життя" доказує, що замість соціялістичного міста повстала соціялістична куча. Цю правду подає ґазета у формі докору управителям заводів, що не вміють наладнати ні робітничого ні громадянського життя в новому місті. Продукція сталі цілком упала в Маґнітоґорську. Заводи не можуть працювати на думку „Промислового Життя" тому, що робітники не можуть доїздити вчас до фабрик, ані не можна доставити матеріялів, потрібних до продукції, бо нема чим. Місто має 230.000 мешканців, а є там лише два автобуси для перевозу людей на просторі сімох квадратових миль. Понад 60.000 робітників мусить іти пішки до праці серед морозу 40 ступнів пониже зера. Через те багато робітників річно покидає працю. Там нема харчів ані примітивних вигод життя. Найгірше, що нема мила. Кожному мешканцеві давали мила вартости чверть рубля на три четвертих року, а на останній квартал давали малий кусник мила на 15 осіб. Таксамо мається справа з убранням, взуттям, знаряддям до праці, книжками і т. п. Нема театрів, хіба один звуковий кінотеатр і один цирк. Крім того нема харчів і нема що їсти в фабричних кухнях, а вже про якісь санітарні конечности, як про каналізацію чи вивоження сміття, нема що й думати.

Дюранті не подає причини, чому совітська цензура дозволила післати цю вістку поза границі Совітської Росії, коли все інше так пильно закривають, ба навіть накладають кару за розголошення тайни.

Рабіни з „Бунду" та поледміка д-ра Льва Ганкевича.

Почалося від виступу п. Г. Е. у жидівській „Фольксцайтунґ" п. н. **„Ідеольоґія львівського замаху"**. Та стаття була брутальною натастю на українських соціялістів за їх становище до Совітів. Найбільш обурило її автора те, що голова УСДП д-р Володимир Старосольський виступав разом з іншими оборонцями у процесі **Лемика.** Потім згадував автор про такі інші „гріхи" українських соціялістичних партій, як виступ п. Феденка на Екзекутиві II. Інтернаціоналу в справі голодової катастрофи на Сов. Україні, спільна заява трьох соціялістичних партій у тій самій справі і промова п. І. Квасниці на Конгресі Професійних Союзів у Варшаві. Всі ті виступи п. Г. Е. назвав „націоналістичною заразою", яка огорнула ряди українських соціялістів, а єдино авторитетним для нього доказом, що українці даремне чіпаються невинних Совітів за голод на Україні, був вислів Абрамовіча на Екзекутиві II. Інтернаціоналу, що — мовляв — „тільки шовіністи можуть казати, що совітський уряд веде політику національного гнету і що голод на Україні є вислідом саме тої політики" (!!). Очевидно, п. Г. Е. (вже не як „правдивий соціяліст", але як найправдивіший жид) не втерпів, щоб і при цій нагоді не згадати незлим словом про Гітлера, якого — на спілку з ІКЦ — проголосив батьком усіх українських „націоналістів", що мріють про такий злочин, як відірвання Сов. України від СРСР.

У відповідь на ту статтю **д-р Лев Ганкевич** оголосив у половині грудня у **„Роботніку"** статтю п. н. **„Зараза" серед українських соціялістів"**, в якій доказував, що п. Г. Е. не має зеленого поняття про речі, в яких забрав голос і що так само нетямущий є „авторитетний" Абрамовіч. Д-р Л. Г. покликався на цілу істнуючу вже велику літературу про національні відносини в Совітах і минулорічний голод, яка для п. Г. Е. й Абрамовіча зовсім не істнує. Навівши цитати зі статтей д-ра В. Старосольського й В. Темницького у часописі „За Україну", автор навів факти терору на Сов. Україні проти найщиріших тамошніх комуністів-українців (м. і. вивезення з Харкова Семена Вітика) та пригадав, що чейже в центральній неврожайній Росії не було голоду тоді, коли на Україні гинули міліони.

Жінка Літвінова в інтервю з англійським журналістом на запит, як їй там ведеться, відповіла передовсім „маємо що їсти". Характеристична відповідь і — гадаю — зрозуміла також для тов. Г. Е.

Коли — мовляв — Г. Е. вірить, що справді нема поважного конфлікту між українським і російським комунізмом, що Скрипник, Хвильовий і Микола Стронський були справді кепськими комуністами, що вони та з ними Ганкевич, Старосольський і їх однодумці справді є платними наймитами польської шляхти, а ентузіястичні описи Еріота, що оглядав Україну як Катерина Велика з Патьомкіном, дійсно відповідають правді, — тоді Г. Е. може слушно твердити, що поміж українськими соціялістами запанувала зараза...

Та стаття д-ра Льва Ганкевича (яку, до речі, за „Роботніком" передрукував **„Напшуд"** і **„Дзеннік Людови"**) спонукала іншого бундівця, **В. Альтера,** вшкварити величезну статтю п. н. **„Про Совітську Україну"** у закаптуреному органі „Бунду", ліво-соціялістичному варшавському тижневику **„Нове Пісмо"** (з 7. ц. м.). Ціла стаття, це одна велика рабінатська проповідь з ріжними адмоніціями під адресою українських соціялістів, якими то вони є кепськими соціялістами, як вони не розуміють інтересів ані соціялізму ані укр. народу, і в який спосіб вони повинні поправитися. Спершу — мовляв — українські соціялісти грали супроти Совітів ролю Валенродів, чого „доказом" є (для п. Альтера) становище „Сель-Робу" (!!), який був „типічним націонал-більшовизмом". Але коли „орієнтація радикальних соціялістів на комунізм збанкротувала" — „курс змінився дуже радикально і став передовсім антисовітським". **Це** вже п. В. Альтерові зовсім не подобається і тут починаються його строгі науки, яких зразком такі квітки:

...І нині повторяємо то само всім тим українським соціялістам, які в імя свого націоналізму хотіли би цілий соціялістичний рух наставити на боротьбу з СРСР: коли соціялісти цілого світа вважають, що в інтересі робітничого руху лежить оборона СРСР проти всіх сил капіталізму, то не може тут бути вимок для українського соціялізму. Ваш націоналізм веде вас на манівці...

„Факт голоду на Україні може бути спеціяльно болюче відчутий українськими робітниками. Але не є достаточною причиною для творення спільного національного фронту для боротьби з Совітами...

...Помилкою є піддаватися висновкам націоналізму та з цілою реакційною буржуазією кричати про конечність оборони „української національности" (так і подано в оригіналі у „лапках"! — Прим. Ред.) проти гнету Москви...

...Боротьба Сталіна з Троцьким і Зінов'євом не була боротьбою з комуністами жидами, як боротьба зі Скрипником не була боротьбою з українськими комуністами. Досить пригадати, що й перший премієр українського совітського уряду, Раковський, є нині в неласці на засланні. А чейже не за український патріотизм...

Здається, що українському читачеві досить наведених вимків з елаборату п. В. Альтера, щоби пізнати і його „чистий" соціялістичний світогляд і його ерудицію в українських справах.

На той останній момент звернув головну увагу **д-р Лев Ганкевич** у своїй другій статті яку цим разом післав просто до **„Нового Пісма"**, що її лояльно — але поруч із **„Відповідю"** В. Альтера надруковано у числі з 21. ц. м. Та друга стаття д-ра Л. Г. звучить **„Чи істнує Совітська Україна?"** Передовсім пригадав п. Альтерові, що творці Сельробу — Вальницький, Заяць, Пелехатий, Голінатий і і. „це неофіти комунізму, які нічого спільного не мали ані з націоналізмом ані соціялізмом, бо це були царо- і москвофіли, неділимці і чорносотенці". „Правдою є, що перший премієр українського совітського уряду, Раковський, є нині в неласці і не за український патріотизм; але може ви, товаришу, не знаєте, що перший отой наш премієр був страшенне милим і добрим товаришем, однак — болгарським жидом..."

Товаришу Альтер! Чи не терпите ви випадково на дальтонізм? Коли міліони народу вмирають, коли вимирають цілі села, коли гине весь нарід, чи справді вважаєте за річ можливу, щоби в тому моменті українські соціялісти примилювались і маніжились до Сталіна та його компанії? Чи справді ідеалом соціялізму, за який боролись і вмирали міліони, має бути голод і нужда? Чи те, що діється в Совітах, мало би стати нашим ідеалом? Чи брак сонця, свободи, думки, радости життя мав би бути сутнім змістом соціялізму?

Д-р Л. Г. порівнює державні атрибути УСРР з атрибутами таких „держав" як Анґора, Монако і Ліхтенштайн і ставить точку над „і", що нема української радянської держави. Такі речі, як укази Москви навіть у справах української мови можливі на Заході хіба лише у віденських оперетах.

„Правда, ми читали в останніх днях, що якась совітська полярна експедиція відкрила новий ледовий острів і назвала його назвищем начальника... українського ГПУ."

Д-р Л. Г. признає, що в обличчі всіх тих фактів українські соціялісти виповіли війну Совітам.

Але всі ці факти п. Альтера — очевидно, — не переконують. У своїй **„Відповіді"** тутже продовжує свої жалі, що „тов. Ганкевич у своїх

Союз Народів і совітський уряд.

Справа приняття совітського уряду до Союзу Народів виглядає в Женеві як скандал на арені міжнародньої політики, що викликає почуття ніяковости у всіх його учасників. Справа ця не має нічого спільного із здогадним проєктом Муссоліні притягти до Женеви не лише Злучені Держави Америки та Японію, а й СРСР. Навідворот, Сталін гадає, що може саме через неприсутність представників Німеччини та Японії Союз Народів може бути знаряддям миру. Поза цею соромливою заявою Сталіна до Дюранті властиво нема ніякого вияву готовости московського уряду пристати до Союзу Народів. Цілий шум, що счинився в Женеві навколо можливого приступлення Москви до Союзу Народів, повстав властиво наслідком заяви Поль Бонкура у французькім сенаті, що московський уряд готовий пристати до Союзу Народів тому, що він підписав умову про ненапад з багатьома його членами. Відносно готовости Москви заховатися від небезпеки війни до Союзу Народів назагал у Женеві нема сумніву. Але в дорозі до цього є деякі перешкоди, на які звертає увагу „Журналь де Женев". Кожна вільна держава може стати членом Союзу Народів, коли за її принятя висловляться дві третини асамблеї, при умові, що ця держава дасть реальні ґарантії свого щирого стремління додержувати інтернаціональні зобовязання". А недодержання інтернаціональних зобовязань московським урядом цей часопис бачить у зломанні російсько-грузинської умови 7. травня 1920 р. та нападі московського уряду на Грузію у лютім 1921 р. Про піддержання московського уряду „ліберальною та демократичною Францією" орґан Союзу Народів пише, що вона цим „скріплює кайдани, в яких стогнуть приноблені нації. Франція йде ще далі, вона хоче, щоби Союз Народів ґарантував ці кайдани". Можна думати, що думку цього благородного французького дедника Швайцарії поділяє й поважна частина громадянства Франції, незгідна з радянофільством свого теперішнього уряду.

Звільнити місця для більшовиків у Союзі Народів по Японії та Німеччині мають намір і Індії. З Бомбаю повідомляють, що член партії центру Савсінг вніс до бюра парляменту домагання, щоби Індії покинули Союз Народів.

(УКБЮРО ЖЕНЕВА.)

висновках щодо Совітів находиться в яскравій суперечності з соціялістичним рухом та в прикрій згідливості з цілою буржуазною реакцією". Зокрема обурює п. Альтера впр. українська протисовітська демонстрація в Ню Йорку, бо на тлі японського та німецького антисовітизму таке становище українців збільшує небезпеку для „найбільшої революції світа" (!). І „боїться" п. Альтер „націоналізму, який так часто зодягається в соціялістичне вбрання"...

*

Пана Альтера і його однодумців з „Бунду" розуміємо зовсім добре: їх страх за долю „найбільшої революції світа" — дійсно оправданий, бо після внутрішнього банкроцтва тієї революції грозить їй і зовнішнє банкроцтво, яке в дуже немудру ситуацію поставить всіх її оборонців у II. Інтернаціоналі. Жидівський „Бунд" вiдіграв уже свою „славну" ролю в історії української революції: адже у Центральній Раді, тому революційному парляменті, в якому не було навіть місця для несоціялістів — лідер „Бунду" п. Рафес відразу, від першого дня, ішов з російськими соціялістами проти українських, боронючи під фірмою „чистого соціялізму" російських інтересів. І коли тільки можна було скинути маску — п. Рафес скинув її та отверто пристав до табору московського більшовизму.

Нинішній „Бунд" у Польщі має ті самі питомі расові прикмети: 1) ті „соціялісти" мають рацію, котрі є сильніші, значить — московський більшовицький соціялізм є а пріорі для „бундівців" єдино правовірний; і 2) граючи ролю рабінів у II. Інтернаціоналі (з якого, до речі, недавно тому виступили були і потім назад „повернулися") бундівці залюбки всім і вся правлять моралі.

Чому Радянщина голодує?

На це відповідає хвалькувата статистика у вигляді величньої будови подана в „Ізв." з 8. I. 1934., після якої загальна скількість зібраного збіжа виносила в році 1913 міл. сотн. 801, в 1930 році — 835.4 і в 1933 р. — 898.0 міл. сотн. Отже, коли населення збільшилося мало не о третину, кількість збіжа збільшилася о восьму частину, коли вірити більшовицькій статистиці. До того частина збіжа згнила при реквізиціях та транспорті. Вигинула й худоба, що давала засоби поживи населенню.

(УКБЮРО ЖЕНЕВА.)

Ворошилов проти Маркса - Леніна - Сталіна.

На партійній конференції московського воєнного округа наркомвоєнмор Ворошилов між іншим сказав: „Наша біда не зважаючи на загальний великий зріст нашої воєнної партійної організації тим часом полягає у тім, що дуже часто чудові більшовики, дуже добрі партійці, що сидять часом на дуже високих посадах, на жаль, дуже часто не можуть вміло та орґанізовано провалити доручену їм справу..." „Ми посуджуючи більшовицькі якости кожного комуніста можемо бути лише тої думки, коли товариш чудово знає революційну теорію Маркса — Леніна — Сталіна, вміє добре аґітувати за ґенеральну лінію партії, але дорученої йому справи не вивчив, на дорученім йому відтинку роботи полишається позаду — то такий комуніст нічого чи майже нічого не вартий".

Тут уже наркомвоєнмор рішучо відхиляється сам від ґенеральної лінії партії, бо найбільших успіхів у Китаю та інших чужих державах більшовики осягли саме розкладовою пропаґандою в чужих арміях. Чи зважиться Сталін поладитися з Ворошиловим як з іншими ухильниками, питання інше. (УКБЮРО ЖЕНЕВА.)

Українське шкільництво в цифрах.

Зміст промови пос. Д. Великановича у дискусії над буджетом міністерства освіти в дні 18. січня 1934 р.

(Докінчення.)

ЛЕМКІВСЬКИЙ БУКВАР.

У буджетовому прелімінарі находимо цифру 18.000 зол. на доплату до друкування т. зв. „руских" книжок для Волині, Полісся, Лемківщини. Промовець у гострій формі протестує проти накинення українському населенню Лемківщини дивоглядного нового букваря, який не має ніякої вартости ані педагогічно-методичної, ані наукової, а навпаки розбиває устійнений український правопис та українську літературну мову і національну єдність. Доказував, що цей буквар є незгідний з інтенцією програми навчання та що поляки подібного кроку у себе не стерпіли би. Зазначив, що накинення лемківського букваря, приняло українське громадянство як визов. Ствердив далі, що будемо гостро протиставитися політиці адміністраційних чинників на Лемківщині, якою уряд розбиває українську національну єдність, протеґуючи при тім москвофільський та православний рух.

ШКІЛЬНА АДМІНІСТРАЦІЯ Й УКРАЇНСЬКЕ ВЧИТЕЛЬСТВО.

Промовець стверджує, що шкільна адміністрація стратила зовсім свій громадянський характер, а зокрема українське громадянство позбавлене якогонебудь впливу на шкільну державну адміністрацію. У цілій Польщі маємо лише двох візитаторів-українців для середніх шкіл, а не маємо на пару сот інспекторів ані одного українця. При номінаціях учительства в дуже малому числі узгляднюються петиції українських учительських кандидатів, а нашим школам і громадам накидується учителів поляків, які дуже часто не знають зовсім української мови або відносяться до українського населення ворожо, поборюючи навіть назву „український". Загалом польське вчительство у численних випадках обиджує українську національність серед дітвори і громадянства та своїм нетактовним поведенням викликує обурення нашої суспільности. Промовець підносить один факт, який не порушили промовці поляки у буджетовій дебаті, а саме: польські посли нарікають, що міністерство змушує учительство до політичної роботи, яка не все згідна з політичними переконаннями того учительства. Пос. В. завважує, що ця справа торкається українського вчительства, а воно зовсім позбавлене можливости громадської праці не то політичної, але взагалі освітньої та економічної. Промовець обговорює методи трактування українського вчительства владою, а головно шкільними інспекторами й усування його ріжними способами з посад. На кінці стверджує, що кожного року число безробітних учителів збільшається на 4.500 людей і між тим великий відсоток українців. Нині маємо около 15.000 безробітного вчительства.

ПРИВАТНЕ ШКІЛЬНИЦТВО

Промовець обговорює матеріяльні труднощі приватного українського шкільництва та політику влади при надаванні права навчання нашим учителям. За приклад подав відібрання навчання таким добрим педаґоґам як Буц у Бережанах, Певцак з Копичинець та Артемюк із Береста.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 25. СІЧНЯ 1934.

М. РУДНИЦЬКИЙ.

Рішення жюрі і голоси публики.

(З приводу літературної нагороди).

Рішення з приводу першої літературної нагороди встановленої „Т-вом письм. і журналістів" у Львові викличе без сумніву між нашими робітниками пера не менший відгомін, як проголошення цієї нагороди кілька місяців тому. 5 премій по 300 золотих замісць одної, бодай з тисячкою зол. це крізовий сіґнум темпоріс. Одні розуміють це так, що 300 зол. нині вже гроші, другі, що треба по змозі помагати якнайбільшій скількости, треті, що галицька й еміґраційна література потребує доконче трансфузії крови.

Весело прислухуватись до балачок ріжних людей. Більшість із них більше цікавиться, хто із членів жюрі за ким голосував і чому, ніж самими нагородженими і покривдженими книжками. Ще раз приходиш до пересвідчення, що такі щорічні нагороди необхідні, хочаби для публики. Симпатичні і високоповажані представники нашої інтелігенції, що вважають себе завсіди за компетентних забирати голос про літературу менш-більше так самовпевнено як про причини знижки доляра і міжнародне становище нашої справи, починають трохи бентежитись від запиту: „Вибачте, а ви читали книжку...?" І на диво бувають випадки, коли дехто просив вибачення, що сам не читав, але чув —

Люди з усіма даними на літературно грамотних повторяють чутку, якто одну із нагороджених книжок написав я сам, заховавшись за чуже псевдо й автор згодився на таку комбінацію імовірно тільки на те, щоб поділитись зі мною премією. Які хабарі дістали інші члени жюрі від інших авторів, про це не вільно мені казати, бо обовязує мене тайна.

Характеристичне явище; загал уявляє собі куліси, за якими підготовляється признання нагороди на зразок льотерії або допомогового комітету. Усміх химерного щастя або добродійна лепта для нещасливих. Коли в останньому рішенні жюрі було щось випадкове, то хіба випадкова ріжниця поглядів 7-ох його членів.

Рада „Т-ва письменників і журналістів", як професійного товариства, що обєднує людей ріжних напрямків, хотіла в жюрі зібрати по змозі представників ріжних ідеольогічних гуртів, щоб вони разом покривались приблизно із „голосом громадянства" І має те, чого — не хотіла. Вона хотіла репрезентативної нагороди, хотіло її громадянство і само жюрі втратило два довгі засідання переконуючи себе взаємно — майже надаремне. У вислідї — компроміс, як це інколи трапляється на ріжних зборах. Коли більшість цим компромісом вдоволена, то тільки тому, що уявляє собі вибір кандидата на літературну нагороду, наче вибори на голову товариства або зборів. „Не буде або не схоче той, буде інший".

Плебісцит, що має рішити про літературного лавреата відбувається щоденно по книгарнях; найбільше читаний автор має за собою більшість. Коли недавно вмер найбільший німецький лірик Стефан Ґеорґе, вся німецька преса повторила фразу, що серед німецького громадянства він майже невідомий.

Наша літературна продукція теперь така слаба, що автори стають відомі від першої своєї збірки, навіть тоді, коли ніхто її не читає і сам автор мусить покрити кошти її друку. Останнє рішення жюрі дасть напевне привід до дискусій на теми скількости та якости. Є люди, що не можуть погодитись з думкою, щоб невеличка збірка поезій переважувала обємисті книжки; є інші, яким симпатична авторська ідеольогія закриває всі недостачі незрілого або викривленого таланту.

Мине може ще пів століття, заки візьме у нас верх погляд, що в літературному творі про силу та живучість ідеї рішає тільки те, як вона вживлена в ньому; адже можемо захоплюватись твором, з якого ідеєю, у наскрізь інтелектуальному значінні, зовсім не погоджуємось.

Якби твори доступні нашій вражливості мусіли покриватись із нашими суспільними та навіть фільософічними поглядами, тоді з усієї літератури минулих віків залишилась би дуже невеличка скількість таких, які варт відчитати. Твір живе не ідеєю, а ідеями себто якнайбільшою скількістю вражінь і зворушень, що з силою прокидати в нас нові вражіння та зворушення, часто не тої самої ідеольогічної закраски, до якої вільно зарахувати автора на підставі знайомости його життєпису або на підставі ріжних декляративних місць у творі.

При оцінці твору, який хочемо відріжнити від інших найважнішу ролю повинно відограти питання: чи твір має дані залишитись у літературі як один із етапів, хочби моментів її розвитку. Зважуємось на погляд, що між премійованими цього року книжками є такі твори і нехай ті, що цікавляться літературними роботами, сами відгадують, які саме. Там, де не помагає сама аналіза літературних прикмет твору, на допомогу мусить прийти старий Сатурн, що „легесенько слова стирає" — „І не людей і не слова".

Здається не прибільшимо ні трохи, коли скажемо, що вперше у Галичині нагороджено відразу кількох ріжних з ріжним духовим обличчям авторів, з яких кожний проявив свою здібність за культуру слова

ЗАКІНЧЕННЯ.

У наслідках польської політики до українського народу на тереві шкільництва треба ствердити цілковиту руїну українського шкільництва, намагання розбити національну українську єдність при допомозі школи на регіональні групи та скасувати саму назву „український“. На загал відношення польського уряду до цілости проблеми українського народу в Польщі є того роду, що повстає в нас питання, чи є ще рація послугуватися парляментарною трибуною і подавати до безпосереднього відома уряду наші жалоби, чи залишити дальший розвиток подій власному ходові. Наша суспільність втратила віру в добру волю уряду. Такий стан підхопив і оцінив польський часопис „Бунт Младих“, в якому з дня 20. XII. 1933. поміщено статтю п. з. „За 5 мінут дванаста“. У цій статті на закінчення подано заввагу, якою промовець закінчив і свою промову, а саме:

Sprawa ukraińska powinna być załatwiona. Skoro zdecydowanie zawiodły pewne sposoby, należy przejść do innych. I jeśli w głębi duszy uznaje się wagę problemu i jego błędne ustawienie, trzeba mieć odwagę powiedzieć to głośno i wyciągnąć konsekwencje.

Chodzi bodaj o to, aby pokolenia otrzymawszy ów wubuchowy fatalny spadek nie oskarżyły nas o zmarnowanie niepowtarzających się możliwości. Aby kiedyś, gdy w krytycznej chwili przystąpi się do gorączkowych reform, historja nie powiedziała nam tego, co w październiku 1918, usłyszały Austro-Węgry: Za późno".

Японія запевнює про свою миролюбність.

ТОКІО, 23. І. ПАТ. В японському парляменті міністр закорд. справ Гірота виголосив експозе, присвячене закордонній політиці Японії, в якому підкреслив приязне становище Японії супроти Китаю і Радянщини. Не забуваймо, говорив він, що Японія є угольним каменем у Сх. Азії, та що тому на нас лежить відповідальність, не тільки на японській дипльоматії, але й на японській збройній силі, якої завданням перш усього оборона.

Друга частина шкільного плебісциту.

Як поступати після переведення шкільного плебісциту?

Перевірювання важности зголошених декларацій за українською мовою навчання.

Дня 31. грудня 1933 р. минув останній речинець до вношення шкільних декларацій за українською мовою навчання. Тепер шкільні інспектори мають перевірювати важність тих декларацій.

Виконний міністеріяльний розпорядок з 7. січня 1925. Д. З. Р. П. ч. 3 поз. 33. постановляє у тій справі ось що:

§ 8. Шкільний інспектор досліджує, чи іствують умовини, під якими декларація має важність та зокрема:

1) Чи громада (ґміна), де лежить школа, має згідно з вислідами *останнього* загального перепису населення 25 прц. населення тої народности, в мові якої петент бажав би учити дитину;

2) при посередництві староства, громадського (ґмінного) уряду, або на випадок потреби сам особисто, чи підписаний на декларації разом з вичисленими в ній дітьми *мешкає* у межах даної округи;

3) чи діти, названі в декларації, живуть і чи матимуть шкільний вік у дні 1. вересня відповідного року. (В цьому випадку чи матимуть за 1. вересня 1934 року 7—14 літ життя;

4) чи виступаючий як опікун дитини має до цього право?

Заздалегідь звертаємо увагу на повищі постанови виконного розпорядку, бо перевірка може вже початися в найближчих днях. Дотеперішня практика виказала, що ті, які досліджують ті умовини, не обмежуються на ствердженні дійсного стану річи, але звичайно роблять натиск на батьків, щоби відкликали шкільні декларації. Вони вживають при цьому впр. таких аргументів: той, хто бажає української мови в школі, *хоче, мовляв, викинути польську мову*, а тимсамим виступає проти польської держави. Треба освідомити батьків, *щоби в таких випадках не дались збаламутити й залякати*, бо в українській школі всеодно вчать обовязково польської мови як предмету. Радимо на всякі питання в тій справі відповідати коротко: *„У шкільній декларації все написане, більше нічого не маю додати ані змінити“.*

Отже зголошених декларацій за українською мовою навчання не відкликати ані ніяких шкільних декларацій, ні інших протоколів чи письм *більше не підписувати*, бо, як сказано, речинець шк. декларацій за українською мовою навчання минув 31. грудня 1933. р.

Наближається плебісцит за польською школою.

Виконний міністеріяльний розпорядок з 7. січня 1925 р. Д. З. Р. ч. 3. поз. 33. постановляє у тій справі ось що:

§ 9. Про зголошення батьками за щонайменше 40 дітей домагання ввести до школи непольську мову навчання, повідомляє шкільний інспектор перед *днем 1. лютого* населення відповідної шкільної округи з тією метою, щоб уможливити решті батьків зголосити жадання навчати в *польській мові*.

Таке повідомлення треба виконати вивішуючи відповідну оповістку в домівці громадського (ґмінного) уряду, а оскільки у відповідній шкільній окрузі нема громадського (ґмінного) уряду, то в іншім місці, положенім у межах тої округи, однак з виключенням шкільного будинку“.

Якщо згідно з постановами ст. 3. закону з 31. липня 1924. і § 10. і 13. виконного розпорядку з 5. січня 1925 до 30. квітня 1933 вплинуть *від батьків 20 дітей* у шкільному віці шкільні декларації з домаганням *польської (державної)* мови навчання, то тоді школа стає *двомовною (утраквістичною)*.

Очевидно, якщо поляки не назбирають стільки підписів, то школа по закону має бути українська.

Отже обовязком кожного свідомого українця, в першу чергу нашої сільської інтеліґенції та зокрема нашого духовенства, селян і робітників є поучити й остерегти батьків і опікунів, щоби не далися залякати ані збаламутити і *не підписували ніяких нових шкільних декларацій ні інших письм*, бо — як вище сказано — речинець декларацій за українською школою минув 31. грудня 1933 р.

З другої сторони українці даної громади повинні за всяку ціну довідатися, хто підписував декларації і за польською школою і чи ті підписи важні. Якщо *підписи* на таких деклараціях офальшовані, або декларації *підписали такі особи, що не мають права*, або за таких дітей, що не є в шкільному віці, або не *мешкають* у даній шкільній окрузі, або взагалі їх нема і не було в громаді (бо й таке буває!), то про це все повідомити належного шкільного інспектора за посвідкою або дорученим листом почтою, бо ані закон ані виконний розпорядок не накладає обовязку на шкільного інспектора робити з власного почину розвідки в тому напрямі. Найвищий Адміністраційний Трибунал вирішив, що шкільна влада (отже шкільні інспектори та шкільна кураторія) *мусить перевірити* пороблені закиди і якщо шкільна влада того не зробила би, то за це треба покликатися на випадок рішення шкільної кураторії в некористь української мови навчання.

Про всі такі факти повідомляти Правну Оборону при Головній Управі „Рідної Школи“ у Львові, вул. Словацького 14. та українську пресу.

ПРАВНА ОБОРОНА
при Головній Управі „Рідної Школи“.

Вибух пекольної машини в потязі.

В поспішному потязі, що їхав з Відня до Загребу, між стаціями Брезіце і Крцко вибухла у вагоні другої кляси пекольна машина. Вагон станув у вогні і згорів до тла, причому ушкодило теж сусідний спальний вагон. Згинуло трьох подорожних, один є тяжко ранений, а 11 легко. Жертвою випадку став між іншими югославянський посол Лавро Петовар, який вискочив крізь вікно вагону і тяжко потовкся. Залишивши на стації Брезіце два вагони, потяг рушив в дальшу дорогу. Здогадуються, що замаху доконав якийсь хорватський революціонер.

Тому, що вибух стався в потязі, яким мали їхати з Женеви міністри Тітулеску і Бенеш, підозрівають, що це був замах на їхні особи. Замаховці помилилися щодо потягу, бо оба міністри поїхали до Загребу 6 годин раніше

Поважна ситуація в Японії.

ПАРИЖ, 23. І. ПАТ. „Журналь“ передбачує, що уступлення ґен. Аракі зі становища міністра війни в Японії може викликати поважні комплікації в політичному житті Японії, бо ґен. Аракі був підпорою теперішнього кабінету. Часопис побоюється, чи кабінет Саіто зможе вдержатися в теперішній ситуації. Годі передбачити, в якім напрямі розвинеться політична ситуація на випадок уступлення цього кабінету, чи буде створений новий кабінет парляментарний або уряд національного обєднання. Сяк чи так в найближчому часі слід дожидати дуже важних подій в ділянці внутрішньої японської політики.

По широкому світі.

— В будинку віденського парляменту вибухла пожежа наслідком короткої електричної злуки. Вогонь швидко згасили.

— Надзвичайний суд у Берліні засудив на півтора року вязниці робітницю, яка в листі до сестри в Ню Йорку висловилася відемно про відносини в Німеччині. Урядовий комунікат пояснює, що лист обвинуваченої отворили чинники девізової контролі.

— Німецький амбасадор у Вашинґтоні одержав нагле запрошення до Білого Дому. Конференція торкалася справи невиконання німецьких фінансових зобовязань.

— Розправа в справі Ставіського, визначена на кінець січня ц. р., не відбудеться, бо з актів справи пропало 150 документів, що торкаються обвинувачених.

— Справа евентуальної британської ініціятиви в безпосередніх французько-німецьких переговорах представляється дальше неясно. Анґлійські часописи пишуть, що Гітлер дійсно висловив побажання, щоби В. Британія виступила в тій справі, однак з Німеччини надходять вістки, що німецький уряд не звернувся з тим до В. Британії безпосередно.

Дольфус грозить Німеччині.

ВІДЕНЬ, 23. І. ПАТ. Сьогодні перед будинком канцлерського уряду відбулася велика маніфестація членів „патріотичного фронту“. До зібраних виголосив промову канцлер Дольфус який заявив, що уміркуване становище уряду супроти терористичної пропаґанди вважали досі проявом слабости. З закордонними чинниками, які підтримують терористичну акцію, розправимося на іншому місці та в іншій формі. Сьогодні повторю тільки перед цілим світом осторогу: „Дотиля і ані кроку дальше!“ Після тижнів і місяців дожидання виступимо з цілою суворістю проти тих, що загрожують мир і свободу нашої країни, закінчив канцлер.

Новий фінансовий скандал.

ПАРИЖ, 23. І. Преса повідомляє про нову фінансову аферу, якої героєм є Жорж Александр, директор Банку Функціонарів. Він спроневірив повірені йому ощадности на суму 200 тисяч франків і віддався добровільно в руки справедливости. Дожидають великого скандалу, бо в справу вмішані інші люди.

Місто під водою.

БУКАРЕШТ, 23. І. ПАТ. В місцевості Хіліа при уйсті Дунаю води наслідком тає́ння снігу перервали таму, що находиться біля міста й залляли сотки домів. Небезпека зростає, бо загрожена велика тама у східній частині міста. Матеріяльні втрати величезні.

„ESTREMO ORIENTE“.

Мусоліні про жовту небезпеку.

Під цим наголовком у часописах „Універсаль Сервіс“ у Злучених Державах Америки, появилась цими днями стаття Мусолінія. Її цілу передруковує „ Іль Пополъо д Італія“, а інші часописи в Італії широко її наводять. Вона торкається справ такої світової ваги — як каже Мусоліні, — що нам треба з нею познайомитися.

Стаття починається від заваги про промову Літвінова в Москві дня 29. грудня м. р. „Промова, яку виголосив Літвінов, ...це дзвін тривоги в далекосхідній ситуації. В цій промові ми чуємо войовничий тон спрямований проти можливого ворога на Заході й імовірного ворога на Сході. Можна сказати, що йде річ про Німеччину й Японію“.

Дальше Мусоліні наводить слова тієї промови Літвінова, що „мілітарні сили Совітів є у безупинному розрості“, що „СРСР, колиб хтось зважився ударити на нього, міг би провчити кожного напасника так, що йому більше не хотілосяб нападати“.

Тут Мусоліні, — який зовсім щиро тепер змагає до конструктивної політики в Европі, бо при такій політиці зросла би сила Італії, тимсамим і її експанзія, від якої фашизм, розуміється, не відпекується, — повинен би бодай мимоходом узяти під увагу слова військового японського аташе в Римі. А саме, 7. XI. 1933 совітська амбасада в Римі улаштувала була великий баль із нагоди 17-ліття совітської революції, на якому, окрім чепурного, аристократичного, жіночого світу Риму, були представники інших держав. Тоді на слова кореспондента щоденника „Ентранзіжан“ до совітського амбасадора в Римі Потьомкіна: „Ваша Ексцеленціє, італійські вечірні щоденники подають вістку, що між Совітами і Японією напрупилися відносини“, — цей відповів: „Ми — мирний народ. Але як хтось нас зачепить, то ми винищимо всіх наших ворогів. Ви розумієте: ви-ни-щимо!“ Колиж той самий кореспондент згадав про те саме напруження японському військовому аташе, цей відповів: „Алеж нічого страшного немає. Совіти лиш тому так сильно горлають, щоб ми думали, що вони сильні“... Такий офіційний гамір Кремлю про нечувану міць совітів, яка призначена на експорт. Таким тоном говорив і Літвінов.

Та йдімо далі за думками статті.

„На кордонах Росії і Манджурії стоять проти себе два війська: небезпека війни існує. Та ця подія не цікавить саму Росію і Японію. Вона втягає у свій вир і Китай, і Сполучені Держави, а безпосередно чи посередно й Англію, Францію, Італію, Голяндію.

„Пригляньмося ближче, у світлі подій, протагоністам того, що можна буде назвати великою міжконтинентальною драмою завтрішнього дня. Нема сумніву, що Японія у цю пору переходить період „імперіялістичного динамізму“. Це між роками 1860—1870, коли Японія, зишаючися вірною своїм тисячелітнім традиціям, втягає у себе весь поступ цивілізації Заходу. Її промисл стоїть сьогодні так високо, що вона не стоїть позаду найпоступовішої нації Заходу. Японія, яка є дуже плодюча, має нарід мудрий, у війні геройський і здатний на безмежні жертви. Її военні сили — це великий комплекс людей і засобів, на землі і на морі.

„Яка доля Китаю? Тепер він став ставкою для грачів. Алеж бо це край нерозгаданих можливостей у майбутньому. Ніхто не сумнівається, що весь безмежній організм Китаю переходить глибокі потрясення. Щось там ферментує. Дуже легко можна передбачити, що в найближчих часах Китай осягне сильну й зосереджену державну єдність; що положить край вічним війнонькам генералів, які шукають слави, чи то особистої фортуни... Це моє переконання, що здисциплінований і вишколений китаєць може стати добрим воякам. Тепер майбутне цивілізації і білого племени на Далекому Сході і доля Пацифіку залежні від завдання, яке Китай за це століття візьме на себе: чи можна уявити собі Китай, що був би чинником антияпонським? І на як довгий час? Це не абсурд висувати інші гіпотези і між ними також й ту: про згоду між Китаєм і Японією. Хто може виключити можливість, що ця згода не стане чинником антиевропейським і антиамериканським? Китай має право почуватися обдуреним коли пригляне мося, що йому заподіяли. Европи при цьому якби не було, Союз Народів — хоч і скликав один рапорт і вислав комісію — виявив свою імпотенцію, у Сполучених Державах були тільки звичайні денникарські маніфестації, Росія обмежилася до того, що зажадала „як чесний купець“ ціну, як сказав Літвінов, за східно-китайську залізницю; всі великі потуги Заходу яких мучать внутрішні економічні а політичні кризи, погодилися з доконаним фактом. Договір Літвінова і Рузвельта є в першій мірі моральної вартости. Це лиш пересторога для Японії. Алє ніщо не дає нам підстави вірити, що ця згода може змінити „доконаний факт“, ніщо не дає нам вірити, що Росія й Америка бились би попліч, колиб Японія вдарила на Росію, або колиб пішла на дальші здобутки в Китай. Правдою є те, що Японія не звязана міжнародніми договорами і має вільні руки і до миру і до війни. Від неї залежить вибір. Так звана міжнародня публична опінія не має ніякого впливу ні на японський народ з замкненою військовою психольоґією, ні на провідні кляси, які вірять у боевий дух, як у найвеличніший вираз геройськости племени. Можна думати, що здобувши Манджурію, Японія чує потребу доби, в якій відпочила би і вижидала.

„...Схід і Захід: вічний мотив універсальної історії! І Схід приблизився до нас так нагло, що ми чуємо його як погрозу. Гармата, що греміла в Манджурії, гомоном котилася по Европі — і то з небувалою швидкістю. Здавалося, що незвичайно близький цей гомін... Сьогодні не існує вже жовта небезпека в розумінні військово-політичному: на всіх ринках світу панує шорстка конкуренція від Японії. „Жовта небезпека“ завсіди буде фантазією лише тоді, коли великі потуги білого Заходу здійснять їх політичну співпрацю, коли зважаться на „посередництво“, не у вульгарному розумінні слова, між двома родами цивілізації“.

М. З.

Ширіть наш часопис!

Вільне місто Данціґ — і ми.

Вільне місто Данціґ має 407.517 мешканців і 8 щоденних ґазет, себто один щоденник припадає там на 51.000 мешканців. До того найбільший з тих щоденників, „Данціґер Неесте Нахріхтен“, виходить у 50.000 накладу, а всі інші мають теж поважну скількість читачів.

Колиж ми зрівняємось із мешканцями Данціґу? Тоді, коли кожний український громадянин уважатиме не тільки за потрібне, але й за необхідне читати щодня рідний щоденник.

До того, аби ми зрівнялися з мешканцями Данціґу, ще дуже-дуже далеко. Але наблизитись до них культурно зможемо швидко, як тільки кожний читач „Діла“ присилатиме точно передплату і приєднає нам у цьому місяці хоч одного нового абонента.

—o—

Відгомін афери Ставіського.

ПАРИЖ, 23. І. ПАТ. В палаті справедливости прийшло вчора до нової афери у звязку зі справою Ставіського. Адвокат Лерміт, стрінувши в палаті бувшого віцепрезидента палати депутованих Еса в адвокатській тозі, спитав його, як сміє являтися в тозі адвоката, будучи вмішаним в ошуканчу аферу Ставіського. Деп. Ес спитав, в чиїм імени він виступає, на що Лерміт крикнув: Геть звідтіля, тут нема для вас місця! Після таких слів Ес ударив Лерміта в лице, а цей йому віддав. Оба почали термоситися, так що ледви розділили їх товариші і возні.

Того самого дня в ріжних сторонах міста відбулися вуличні демонстрації. Демонстранти кричали: Геть з диктатурою злодіїв! Геть з урядом кримінальників!

НА ГОСПОДАРСЬКО-ТОРГОВЕЛЬНІ ТЕМИ.

Про вандрівні крамниці з блаватними товарами.

(Стаття надіслана.)

Цей проєкт подаю на користь молодим українцям, котрі хотять перепроситися з не-бюровою працею і взятись до звичайної, але чесної — купецької. Думаю, що з такої праці матимуть вони і нація більшу користь.

Українське село купує багато фабричного краму і буде його купувати. Маю на думці: хустки, хустини, перкалі, полотна, сукна, коци і т. п. Без того всього ніхто тепер не обійдеться на селі. А продажю їх займаються дотепер жиди по містах і містечках. Чиж не можуть того самого робити й наші молоді безробітні люди?

Тут виринає таке питання: Як роздобути фабричний крам, за які гроші? Хто має тим заїнятись? Де цей крам має свої склади? Де і як розпродувати? Хто має розпродувати?

В Лодзі і Бельську є багато фабрик котрі продукують цей крам. Центросоюз повинен навязати з ними купецькі звязки, а вони, знаючи солідність фірми, радо торгуватимуть з нами.

Йде про найважнішу річ — про гроші. Треба буде найменше 50.000 зол. як не більше. Звідки їх добути? Зібрати між своєю інтеліґенцією, як позичку. Між українцями Галичини і цілої Польщі повинно найтися як не 1000, то найменше 500 осіб, котрі в дво-місячних ратах могли би легко позичити 100 зол. Чейже маєте ще якесь слово у 300 священиків та у 300—500 світської інтеліґенції, як професорів, народніх учителів, урядовців, лікарів та адвокатів, котрі не боялися би позичити на якийсь проц. тих сто золотих, котрими закладається певний і дуже рентовний інтерес.

Тільки про це не конче треба трубіти по часописах, але приватними листами та устно виложити їм сю річ. Представити користь для сотки нових робітників і як початок нових варстатів заробітку та добробуту нашого народу. Приватно краще робити це тому, щоби не викликати протиакції.

Приєднуванням для позички повинні занятись уряд. вні Повітових Союзів, Сільського Господаря, Ревізійного Союза, „Просвіти“. Кожного 1-ого місяця можна бачити всіх народніх учителів з повіту, священиків у день ярмарку в місті; зрештою, можна запросити їх в означене місце і пояснити справу. До учителів заточенців написати листи. Колись майже самі священики могли зложити 50 тисяч корон на „Дністер“, можуть і повинні тепер всі зложити подібну, як не більшу суму.

Де мають бути склади цього краму? Центросоюз спроваджує крам або до Львова, а відтак розсилає до Повітових Союзів, або просто до кількох центрів у краю, до Повітових Союзів, які мають місце на склад і надаються, щоби від них розвозити крам на всі сторони.

З тих то центрів у відповідно зроблених скринях з полицями, наче куфрах з дверми з боку, заповнених крамом відповідним до смаку місцевостей і сезону (празник і свята!) виїзджають дві фіри з двома особами на села і розпродують його в льокалях кооператив. Значить: в означений день приїзджають відповідні фіри з села, забирають скрині і їдуть до кооператив на торг, де люди, заздалегідь про це повідомлені ждуть на них. Скрині з легкого матеріялу, обиті бляхою, повинні бути так зроблені, щоби можна винести їх на віз і зняти та занести до кооперативи. Буде виглядати, що це кооператива продає, а члени купують. Воно вчасти так і буде. Відбувши торг одного чи за пів дня в однім селі поїдуть далі, до інших. При тім туру треба так уложити, щоби бути у селах на день-два дні до ярмарку, щоби люди купували у кооперативі в них, а не в місті. Якщо якого товару забракне, можна вчас довезти з центра.

Таких фір (возів) треба мати більше і посилати їх рівночасно у протилежні сторони повіту. Обїхавши призначені на це села раз до двох тижнів, треба знову вертатись до них і т. д. Це будуть вандрівні купці і крамниці.

До розпродажі краму надаються найліпше жінки, нпр. укінчені семинаристки. Але для ліпшої обслуги, контролі та помочі буде добре посилати одну жінку й одного мужчину. Жінка продає та захвалює, бо я ліпше розуміється на цих річах, а мущина веде рахунки і т. п. Ночувати можуть у священика або з господарів. Тижнево повинні бути в дорозі пять (5) днів.

За що продавати? За готівку і за зерно, яйця і кури, коли кооператива скуповує їх. Не все є гріш. На селі кожна господиня скорше і більше купить усякого краму за зерно, як за гріш, котрого не має, бо зерно, яйце та курка все найдеться. Кожна річ має свою ціну і зерно має свою: тож не так тяжко всяку ціну обчислити на кільограми збіжа. Зерно позбируване в місяці вітак кооператива відвезе до міста, а гроші

за це передасть Повітовому Союзові як готівку за проданий крам. За цей труд і за відступлюючя льокалю кооператива дістане якийсь малий відсоток. Де ще було ще звичаю купувати за збіжа, там такий звичай можна впровадити. Це під деяким оглядом і ліпше, бо гроші в дорозі може хтось зрабувати, а збіжа тяжко.

Користи з цього проєкту такі: 1) Поважне число інтелігентних українців, що хочуть працювати, найде заняття і заробіток. 2) Інтерес на тім певний і добрий, бо продається за готівку і більшу скількість нараз. 3) Крам можна дешевше продавати, як у жидів, він все буде свіжий, бо не залежується; чого не продалося в одній кооперативі, продасться у другій. 4) Учимо наших людей купувати у своїй кооперативі та у своїх людей і тимсамим кладемо основу під заложення по більших селах своїх кооператив з блаватними товарами. 5) Ці вандрівні крамниці ослаблять ту силу, котра все нам шкодила. 6) Цим доможемо здобути міста і містечка для нашого народу. 7) Селяни зароблять на фірманках.

о. Д. Хомяк, Бучач.

—o—

БОРОТЬБА НА ЦЕРКОВНО-ПОЛІТИЧНОМУ ТЕРЕНІ ЗА ЖИДІВ.

ФРАНКФУРТ, 23. І. ПАТ. У всій Німеччині кипить гостра боротьба на церковно-політичному терені. Нац. соціялістичний уряд старається заборонити приймати жидів як до протестантського так і католицького віроісповідання. Найбільшу вагу приписує цьому, щоби жидам унеможливити студіювати католицьку та протестантську теольогію та усунути католицьких духовників і евангелицьких пасторів, неарійського походження. Натиск із боку уряду є дуже сильний, та не менше сильний є спротив католицької і протестантської церкви.

—o—

ПОСАДИ ДЛЯ 1.300 АКАДЕМИКІВ.

БУДАПЕШТ, 23. І. ПАТ. Страйк студентів вищих мадярських шкіл скінчився. Уряд признав посади для 1.300 безробітних академиків із дипльомами та постановив строго придержуватися принципу нумерус клявзус.

—o—

ПОЖЕЖА МЛИНА.

БЕРЛІН, 23. І. ПАТ. У Ґросберн, на передмісті Берліна, вибухла нічю в 2. год. пожежа в млині. Вогонь скоро перекинувся на сусідній шпихлір, у якому було 6.000 кґ. збіжа. Рятункова акція, в якій брало участь 10 пожежних сторожей, була дуже утруднена з причини недостачі води. До полудня пожежу зльокалізували та вогню не вдалося вгасити.

НОВИНКИ

— **„Distinction"** — косметичний кабінет вул. Коперника 42 а II. пов., тел. 72-18 виконує всякі косметичні заходи фахово-дипльомованими силами. Веде курси трьохмісячної науки косметики, що дають право виконувати практику самостійно. Вписи тривають. 734 3-5

— **Продовження зголошень до Суспільної Обезпечальні.** Речинець зголошень до Суспільної Обезпечальні у Львові продовжено до 31. січня ц. р. Є це речинець остаточний, тому пізніші або занехані зголошення потягнуть за собою правні наслідки.

— **Українські колядки в чеському радіо.** В суботу 27. ц. м. радіо з Моравської Острави передасть від год. 18.10 до год. 18.50 концерт українських колядок і щедрівок у виконанні хору тамошньої опери під орудою п. Бартля. Крім того українські колядки і щедрівки передавали в останніх тижнях інші чеські радіостації, м. ін. стація в Кошицях. А львівське радіо вдоволилось одним-одиноким концертом українських колядок у виконанні хору „Сурма", влаштованим зрештою під натиском української прилюдної опінії... І цим управа львівського радія думає заспокоїти українських абонентів?

— **Напад на церковний дім.** Дня 21. квітня м. р. напало кількох членів читальні Качковського в Туриці на церковний дім, в якім мешкає сотрудник о. Володимир Рибалт, і почали самовільно розбати вікно в одній кімнаті, щоби зробити двері, і таким способом мати окремий вступ до читальні Качковського. О. Володимир Рибалт лежав тоді тяжко хорий в горячці. Два хлопці, що випадково були коло дому, Грещак і Джура почали дзвонити в дзвони на рятунок, а о. Рибалт вислав служницю на постерунок. Негайно збіглися люди та поліція і конфлікт негайно полагоджено. Всеж таки староство в Жовкві засудило ореченням з дня 16. V. 1933 р. обох хлопців по 14 днів арешту, а о. Володимира Рибалта на два місяці безоглядного арешту. Дня 23. січня ц. р. відбулася в окружному суді у Львові розправа, на якій суд зніс оречення староства в Жовкві і видав новий присуд, яким засуджено обох хлопців по 7 днів арешту, а о. Рибалта на 150 зол. кари. Боронив д-р Лев Ганкевич.

— **За ґльорифікацію Біласа і Данилишина.** Розправа перед львівським судом присяглих проти Михайла Барана з Любіня Вел., якому, як відомо, закинено кольпортажу нелеґальних летючок і ґльорифікацію Біласа та Данилишина, скінчилася некорисно для підсудного. На основі потверджених суддями присяглими питань М. Барана засуджено на півтора року вязниці. Обвинувачував прокуратор д-р Прахтель-Моравянський, боронили адвокати д-р Ст. Біляк і д-р В. Старосольський.

— **Україніка.** У великому словінському щоденнику „Jutro", що виходить у Любляні, в ч. 296 з 20. грудня м. р. вміщено передову статтю п. н. „Українська гребля між Росією та Німеччиною". Оповідається в цій статті про смерть М. Скрипника, меморандум мін. Ґуґенберґа на льондонській господарській конференції (в справі кольонізаційних теренів для Німеччини на Сході), який остаточно зіпсував відносини між Москвою та Берліном, про промову Косіора та про візиту М. Літвінова у Б. Мусолінія, на якій Літвінов мав нібито просити посередництва Мусолінія, щоби знову зблизити Берлін з Москвою, але Мусолінієві не вдалося, та що причиною цієї невдачі є Україна. — В центральному орґані чехословацьких соціял-демократів „Право Ліду" в ч. 304. з 29. грудня м. р. вміщено фейлетон д-ра Осипа Безпалка п. н. „Українці та демократична співпраця."

— **Як справді було.** У звязку з вісткою, повтореною коротко за польською пресою, про трагічну смерть „Ст. Бучана", вбитого в Жовкві, повідомляють нас звідтам, що ця вістка торкається Евстахія Бачуна, складача в друкарні Василіян, та що то не були ніякі злодійські порахунки, але пімста диких людей за те, що небіжчик виступив в обороні культурної поведінки. Був він зрештою одним з найідейніших членів місцевої української молоді, чого доказом його похорон, що відбувся при участи 4 священиків, представників українських товариств і кількох тисяч народу.

— **Хто виграв на льотерії?** Чотирнацятого дня тягнення IV кляси 28 держ. льотерії впали виграні на такі числа: 150.000 зол. на ч. 88281. 20.000 зол. на ч. 84135. 15.000 зол. на ч. 20064, 66954, 89965. 10.000 зол. на ч. 67193. 5.000 зол. 97479, 152921, 43930. 2.000 зол. на ч. 1051, 2244, 10828, 17486, 33058, 39351, 39392; 65763, 89590, 93287, 114410, 120071, 121119, 137137, 140105, 140264, 146510, 156616, 151932. 2.000 зол. на ч. 1028, 7607, 10820, 27509, 27093, 10293, 42527, 47688, 41139, 51545, 54461, 64455, 674385, 78989, 97161, 103807, 106846, 108648, 122675, 134068, 138884, 151091, 151543, 163291, 159488. 1.000 зол. на ч. 52, 11339, 23397, 25667, 31790, 38125, 72548, 76176, 79379, 90970, 95137, 96217, 98213, 107003, 124964, 131640, 137972, 138855, 146861, 169466, 1000 зол. на ч. 4036, 11145, 11063, 12985, 32048, 33281, 38074, 41527, 52903, 53029, 64634, 75750, 87406, 93878, 96941, 97547, 102807, 111577, 116318 118198, 118742, 127905, 132557, 156884, 160215, 163372, 166284.

— **Корабельні карти подорожіли.** З днем 1. січня ц. р. подорожіли корабельні карти до Злучених Держав Канади. Корабельна карта для еміґрантів на переїзд третьою клясою з Варшави до Нюйорку або до Галіфаксу коштує 125 ам. долярів, зате з інших міст Польщі 128 долярів. Еміґранти з Польщі платять ще 8 ам. долярів поголовного податку. Переїзд неєміґрантів з порту до Нюйорку або до Галіфаксу буде коштувати 104.50 ам. долярів. Особи, що задаткували корабельні карти перед січнем ц. р. або заплатили за переїзд цілу квоту, користають при виїзді зі старого цінника і не будуть доплачувати до тепер обовязуючих цін.

— **Нові польські літературні нагороди.** Першу наґороду новоскладеної Польської Академії Літератури дістав М. Хоромaнський за повість „Заздрості і медицина" як за найкращу річ за останні два роки. Нагорода 3.000 зол. Кожний із членів Академії міг ставити своїх трьох кандидатів. Хоромaнський мав таких суперників: М. Росінек з твором „Бунт над бруком", Леона Кручковського автора „Кордіян і хам", М. Пехаль автора „Жмінка попелу", А. Рудніцького „Вояки", Владислава Себилу й Єлисавету Шемплінську. Хоромaнський уроженець України, Єлисаветграду. Почав писати по російськи і видав по російськи антольоґію польських поетів. Першу річ видав у 1931 р. „Білі брати". Товариство професійних письменників польських у Кракові признало нагороду Тадеєві Кудлінському за повість „Вигнанці Еви", що має за собою збірку новель „Перше кохання панни Елі" і повість „Смак світа".

— **Львівська хроніка.** Президент м. Львова Дрояновський захорів, наслідком чого в урядових справах заступає його віцепрезидент д-р Кубаля. — Арештовано 18-літню дівчину з Чорної пов. Тернопіль, Катерину Сівцівну, при якій знайшли 35 сфальшованих шкільних свідоцтв, з якими їздила і вешталася по ріжних школах і інтернатах, допускаючись крадіжей. — На Знесінні арештовано Мих. Пика і Ів. Бачинського, що вкрали купцеві Бретерові шкіру вартости 7.000 зол. — При вул. Академічній ч. 15 (де є редакція ПАТ-а) в пивниці запалилася солома й повстала пожежа. Вогнева сторожа до години вгасила вогонь. Згоріло уладження пивниці та частина опалу.

— **Краєва хроніка.** В Городищу пов. Бібрка застрілився 25-літний Дмитро Вашка, син місцевого війта, не могучи оженитись проти волі батька з бідною дівчиною. — В Тенетниках пов. Рогатин при закладанні паса на машину підчас молочення збіжа обірвало Насті Марушняк праву руку в передрамени. — В Конюшках пов. Рогатин найдена ґраната ранила тяжко Яця Рудого, якого відвезли до станиславівського шпиталю. — В лісі Підліски пов. Мостиська гайовий Микола Михалиняк пострілив смертельно 43-літного Станислава Смика, приловленого на крадежі дерева.— В Тишівниці пов. Стрий арештовано двох людей під замітом, що вбили Миколу Савлаташа, б. січового підстаршину, та вкрали 8.000 зол. — На дорозі до Рожнева пов. Косів знайшли трупа 35-літного Мих. Сусака з розбитою головою. Сусак носив при собі 700 зол., яких при трупі не було. Арештовано жінку Сусака, що жила з чоловіком у незгоді, та її любовника, в якого знайшли окривавлений топорець. — У Перемишлі в військовому суді почалася розправа проти 10 комуністів, які підчас служби в 2. п. леґ. в Кельцях поширювали комунізм. На лаві обвинувачених засіли: Йос. Гольдберґ, Мик. Сенета, Іван Лучишин, Мордко Баля, Як. Вайман, Ів. Налепа, Мойс. Ліберман, Мойс. Фавстнер, Ґодель Целе та Володимир Вовчик, усі канонірі 2. п. леґ. в Кельцях.

— **Незвичайне психічне явище.** Чернівецькі часописи пишуть про дивне явище, що склалося в селі Виланчу біля Вашковець на Буковині. Почалось від того, що Івонні Козоріс умерла мала дитина. Мати так перелялася тією втратою, що почала передчувати й свою швидку смерть. З дня на день вона марніла й підупадала на силах, аж одного дня завмерла. Після 8 годин вона прочуняла й стала оповідати, що була на тамтім світі серед ангелів. Говорила там з духами. Одночасно цитує зі святого [illegible] і

заходжає людей, щоби каяли ся, молилися й сповідалися. Самі виллаведські люди не дуже вірили в чудо воскреслої жінки, зате сторонські. Лікарі кажуть, що в Івонни у високому ступні спокій перед ними, перенеслася до іншої хати. Лікарі кажуть, що в Івонни у високому ступні гістерія та, що вона у горячковому стані має видіння. Крім того западає в релігійну екстазу.

— Румунська королева видає свої спомини. Розпочався друк споминів румунської королевої вдови Марії в трьох томах англійською мовою. В першому томі оповідає королева про свої діточі й молоді літа до свого вінчання з румунським наслідником престолу і пізніше королем Фердинандом І. Королева Марія є внучкою англійської королевої Вікторії й донькою герцога з Едінбургу, пізнішого герцога Альфреда з Саксен-Кобург-Гота. В другім томі оповідає про життя на дворі строгого короля Румунії Кароля І., про царів Александра ІІ., Миколи ІІ., цісаря Вільгельма ІІ., болгарського короля Фердинанда й інших володарів і про політиків з тих часів. Третій том містить спомини королевої Марії з часів світової війни.

— Вовки зїли жінку. Марія Бадев зі села Роція Монтана йшла до Бістри на Буковині пляями і зблудила з дороги, яку завіяло снігом. Ідучи снігом, впала жертвою вовків. Коли довго не верталася до дому, родина пішла шукати за нею, але знайшла тільки сліди крови і розшматовану одіж. Осиротила семеро дітей.

—o—

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Д-р Петро Савяк, учитель гімназії „Рідної Школи" в Коломиї, бувший старшина УГА, помер дня 6. січня 1934 р., проживши 38 літ. 984

—o—

З кіна.

Кіно „Атлянтік": „Марія" (Гріх одної ночі).

Анна Беля має цим разом драматичну ролю служниці богатої мадярської поміщицької родини, що забувшись одної ночі з молодим „паничем", придбала собі дитину. За цю „неморальну поведінку" звільняють її зі служби й бідна дівчина тиняється, шукаючи праці. Маємо трагедію зведеної служниці. Її скитальство, коли її дитину забирають до сирітського дому — доводить до божевілля. Фільма може бути пересторогою для несвідомих служниць і моральною пригадкою для несовісних паничів. Добре зображений побут і звичаї мадярського містечка. Фільму попереджує комедія зі знаними смішаками Патом і Паташоном.

Б-ко.

Дописи.

Микулинці.

Культурно-освітнє життя в Микулинцях розвивається повним темпом. В читальні „Просвіти", „Рідній Школі" і „Соколі" йде пляново й систематична праця, при чому члени тих установ взаїмно себе доповнюють. При читальні „Просвіти" є зорганізовані кружки, самоосвітни, драматичний і жіноча секція, в котрих кипить невпинна праця: вони творять зміст читальні і ведуть справжню культурно-освітню працю. Члени самоосвітнього гуртка дають систематично реферати з історії України і правильно що тижня відчити на різні теми. Тих останніх виголошено в останнім діловім році 18, у тім 3 на теми рідношкільні, 3 кооперативні, 1 про значіння „Просвіти", решта на найрізнородніші теми. Присутні на тих відчитах члени в пересічному числі 40 розвивали по кожному відчиті живу дискусію; самі ж реферати були солідно опрацьовані. Самостійний гурток обняв рефератами також довколичні села. І так відбулися реферати в селах Лучці, Кривках, Волі Мазовецькій — всі на теми рідношкільні. Референтами були: О. Машталер, Н. Лопатинська, М. Задорожна, О. Абрагамовська, М. і І. Юрчиківні, мгр. Куріпа, Д-р. Фуртак, М. Петрусик, В. Станимір С. Шкамбара і Я. Богачевський.

Драматичний гурток уладив низку вистав, як: „Соколики", „Американка", „Наймичка" і „Кума Марта", які пройшли з повним моральним і матеріяльним успіхом. Найкраще вивязалися зі своїх роль: О. Декайлова, О. Машталер, І. Богачевська, О. Абрагамовська, Н. Хаджаївна, О. Савицький і В. Костецький.

Жіноча секція проявляє теж живу діяльність. Кожної неділі відбуваються сходини жінок, на яких по вислуханні призначеного реферату розвивається жива дискусія на актуальні жіночі теми. Крім того уладила жіноча секція дві більші імпрези, а саме в місяці жовтні „Свято книжки", а в грудні „Вечір Лесі Українки". Обі ті імпрези мали гарний успіх. І на „Святі книжки", і на „Вечорі Лесі Українки" виголосила голова жіночої секції О. Абрагамовська змістові реферати. Крім того в програму „Свята книжки" входили хорові продукції під орудою п. І. Богачевської, деклямація І. Юрчиківної, виставa книжок і льосування, завдяки чому 50 українських книжок розійшлося того вечора між читачів.

Ювилей читальні. Незалежно від цього уладила читальня „Просвіти" в Микулинцях дня 22. XII. м. р. ювилей з приводу 40-літнього істнування читальні. З виголошеного п. Я. Богачевським реферату довідалися присутні про життя читальні за той час, відтак слухали хорові продукції під орудою п. І. Богачевської і Д. Брика, деклямації п. І. Юрчиківної і Ф. Лишинського та рецитація з трильоґії Лепкого, виголошена д-ром Фуртаком. З нагоди 40-літнього ювилею читальні надіслали привіт: Т-во „Просвіта" у Львові, філія в Тернополі, почесний член читальні д-р. Слюзар, п. Орест Юрчук і всі місцеві установи.

Кружок „Рідної Школи" під проводом д-ра Фуртака має перед собою дуже тяжке завдання. З причини матеріяльних недомагань не може кружок відповідно розвинути своєї діяльности, одначе сповняє уже велике діло, бо спопуляризував ідею „Рідної Школи" в Микулинцях. Завдяки заходам Старшини громадяни міста правильно складають лепти на сотиковий фонд „Рідної Школи"; зроблено вже заходи в цілі заложення в Микулинцях діточого садку. Заходом кружка відбувся „Вечір св. о. Миколая", на котрім обділено дарунками бідні українські діти.

Руханкове Т-во „Сокіл" обєднує тепер найактивніший молодий елемент. Під проводом начальника М. Шкамбари і провідниці О. Грицуківної відбуваються правильно вправи і як побратими, так і посестри вчили вже призначені Старшиною „С.-Б." вправи на здвиг у червні п. р. у Львові, на який гніздо постарається вислати і жіночу і мужеську чету. Дається у знак дуже відчути брак руханкових приладів і Старшина робить тепер старання, щоби це недомагання усунути. Мабуть уже у найближчому часі товариство придбає поруча. „Сокіл" користає з просторої салі Народнього Дому (поверховий дім), в котрім містяться також усі інші установи, що всі разом працюють для одної спільної ідеї.

—o—

Спорт.

Закордонний Спорт.

Берлін: Прага — Берлін 5 : 0. Заслужена перемога Чехів, які ліпше пристосувалися до слизького грища. Видців 35.000.

Брюселя: Франція — Берлін 3 : 2. Міждержавні змагання. Видців 20.000.

Париж: Будапешт — Париж 3 : 1. На пих змаганнях розбили тяжко мадяри відомого віденського воротаря Гідена (він грає тепер у Парижі), так що мусіли його відвезти до шпиталю.

Париж: Австрія (Відень) — Ред Стар Олімп 5 : 1 (субота).

Реннес: Австрія — Стаде Реннес 3 : 0 (неділя).

Каннес: Адміра — Каннес 2 : 2.

Ле Гавр: Гакоаг — Ле Гавр 3 : 0.

Ніцца: Вікторія Жіжков — Ніцца 3 : 0.

Каіро: Ф. Ц. Він — Репрезентація Каіра 6 : 6

Александрія: Ф. Ц. Він — Тім Александрії 2 : 0

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Середа, 24. І. год. 7·30 веч. „Івар Крюґер".

Четвер, 25. І. год. 7·30 веч. „Гроші то не все".

Театр Ріжнородностей.

Середа, 24. І. год. 7·30 веч. „Но, но, Нането".

Четвер, 25. І. год. 7·30 веч. „Но, но, Нането".

Кіна.

АДРІЯ: „Буфальо Біл".

АПОЛЬО: „Перед матурою" (чеський звуковик з пісоньками Е. Ф. Буріяна).

АТЛЯНТИК: „Гріх одної ночі".

ВАНДА: „Братерство народів".

КАСІНО: „А. Л. 14 затонув".

КОЛІСЕЙ: „Божевільна вдовичка" та „Фукс у бігу".

КОПЕРНИК: „Шибеник з Еспанії".

МАРУСЕНЬКА: „Шибеник з Еспанії".

МІРАЖ: „Дика дівчина" (Клара Бов).

МУЗА: „Серце велитня".

ПАЛЯС: „Велика княжна Олександра з Еріцою та Шлезаком).

ПАН: „Дочка полку" (Анні Ондра) та ревія.

ПАСАЖ: „Сексуальна гігієна".

ХИМЕРА: „Божевільна ніч у Зоо".

СТИЛЕВЕ: „Шпіон у масці" (Ганна Ордонівна) і ревія „Блакитний експрес" зі Ст. Стадниківною.

УТІХА: „Портові ночі" та ревія.

Закордонне радіо.

Середа, 24. січня 1924.

Давентрі (1478) 20·55 „Тоска" оп. Пуччіні, **Відень** (506,8) 12·00, 22·15 Концерт, **Прага** (470,2) 17·35 Югосл. музика, 19·35 Концерт, **Кеніґсвустергавзен** (1546) 10·10 Солісти (музика, спів), 21·00 VIII Бетовенова симфонія, **Лянгенберг** (455,9) 23·00 Бетовенові твори, **Ляйпціґ** (382,2) 20·10 „Директор театру" оп. Моцарта, **Букарешт** (212,6) 18·15 Концерт, 20·45 Спів, **Будапешт** (549,5) 12·05, 13.30, 17.00 Музика, 19·30 „Турандо" оп. Пуччінія, **Рим** (420,8) 13·00 Легка музика, 21·15 Концерт.

Четвер, 25. січня 1934.

Відень (506,8) 17·15 Солісти, 19·05 Нар. пісоньки, 20·20 Сучасна англ. музика, **Братислава** (298,8) 20·15 Спів, **Кошиці** (269,5) 16·30 Нар. пісоньки, **Прага** (470,2) 22·25 „Далібор" оп. Сметани, **Білгород** (437,3) 20·00 Білгородські композитори, **Кеніґсвустергавзен** (1546) 17·20 Нова танкова музика, **Ляйпціґ** (382,2) 16·00 Концерт, **Мінхен** (405,4) 21·00 Бетовенова Симфонія ч. IX., **Букарешт** (212,6) 18·45 Опера, **Будапешт** (550,5) 12·05 Вокальний концерт, 13·30 Трубна орхестра, 18·40 Циганська музика, **Міляно** (365,6) 21·00 Опера, **Рим** (420,8) 17·00 Інструм.-вок. концерт.

Львівське радіо.

Середа, 24. січня 1934.

7·00—8·00 Ранішня авдиція, тягнення мілiона зол. у кл. льотерії, 12·05 Танкова музика з грам. плит, 12·33 Симфонія „Сюрприз" Гайдна (грам. плита), 15·25 Збіжева біржа, 15·30 Господарські вістки, 15·40 Концерт сучасної музики (фортепян, флет, обой, клярнет, фаґот), 16·10 Для дітей: Що чувати в світі, пісоньки, 16·40 Листи та програми, 16·55 Сальонова музика (грам. плити), 17·20 Мудрці та поети старинної Греції, „Айсхилъ", 18·0 Музика з грам. плит, 18·50 Діти мріють про лещата, 19·05 Всячина, грамофон, 19·40, 19·53 Спортові вістки, 19·55 Сільва рерум, 20·00 Славні артисти (грам. плити) 20·40 Театр Ля Скаля в Міляні, Технічна скринька, 21·00 У країні побідних людей, 21·15 Авд. „Найгарніший сон", 22·00 Відчит есперанто „Польські мандрівки", 22·20 Танкова музика, 23·05 Легка музика з грам. плит.

Четвер 25. січня 1934.

7·00 - 8·00 Ранішня авдиція, 12·05 Ревієві пісоньки з ґрам. плит, 12·30 Метеорольоґ. вістки, 12·35 Концерт (музика, спів), 15·25 Збіжева біржа, 15·30 Господарські вістки, 15·40 Легка музика з ґрам. плит. 16·55 Легка музика, спів, 18·00 Внутр. торговля 18·20 Авд. „Маркграф", 19·03 Перед симф. концертами льв. фільгармонії, 19·15 Всячина, 19·28 Відчит, 19·40 Світовий комунікат, 19·43 Спортові вістки, 19·55 Сільва рерум, 20·00 „Міса Папе Пії XI." (музика, хор), 20·35 Техн. скринька, 21·00 Трансм. з Міляно „Фаворита" оп. Доніцетія.

БІРЖА.

ГРОШІ

У Львові долар у приватних оборотах 5·50 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 27·80, Париж 34·89, Берлін 210·75, Ціріх 172·22, Амстердам 357·55, Нюйорк кабель 5·56, Нюйорк чеки 5·54.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 22. 1. масло 2·30, молоко, —·19, сметана —·70, яйця 4— 4·10

Тенденція на масло молоко удержана, на яйця знишкова.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Подяка. Отсим складаю Вп. П. жец Мр. Навроцькому Степанові за дбайливу опіку й успішні старання підчас мого побуту в слідчій тюрмі в Перемишлі — щиру подяку. Перемишль, 9. січня 1934. **Домарадзький Роман Тарас** студ. прав. 985 1—1

Пшеничному Стефанові, Кремянець, не висилати часописи, бо вона вертаєсь назад.

Замісць побажань з нагоди Різдва Христового зложили на „Рідну Школу" Марія Ґонька — Камінка струм. 5 зол. Йосиф Зальц. дир. Митроп. Дібр — Перегінсько 10 зол. 987 1—1

Загальні Збори Кооперативи Ощадности і Позичок на жовківськім передмістю у Львові відбудуться дня 2. лютого 1934 в год. 19 в домівці Бальонова 2. За Надзірну Раду о. Іван Туркевич, голова. 958

Заявляю цим, що Роман Данило Савчак є студентом прав, а я головою шахового гуртка при Т-ві Луг у Львові — **Роман Савчак.** 982 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ТИЖДЕНЬ ФІРАНОК — тридільні від 5.60 зол., філе ручної роботи за безцін. Найвибагливіші моделі Crouchet, Brugges, Venice, Indanthren. — **ФРАЙЛІХ,** Сикстуська 21. 660 5—1

НАЙНОВІШІ тапчани — 75, гобелінові отомани — 30, канапки до розкладання — 30, сітки дротяні — 18, кухонні ліжка — 8, полеві — 15, сіткові — 20, дитячі — 35 — поручає Фабрика ЗАКС — Ліндого 8. 34/49 5—18

КОСМЕТИЧНА ШКОЛА Добрянської-Рогатин, Львів, Оссолінських 13, для працю відкриття косметичного кабінету. Проспекти висилаємо. 6—10 957

КОСМЕТИЧНИЙ інститут „СЛАВА", Львів, Оссолінських 13, для Пань, Панів. Лікує всілякі дефекти шкіри. Запобігає передчасному лисінню. Фарбує волосся, брови, вії. 6—II

ІНТЕЛІҐЕНТНА панночка після „заводової" школи шукає праці, найрадше до дітей. — Зголошення Адміністрація під „Сирота". 986 1—1

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.